

פרשת תולדות שנת תשפ"ב

1) משחת שמן – פנינים לפרשת תולדות, עמ' תקנו-תקנח (ר' חיים שאול קויפמאן זצ"ל)

ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה ויעקב איש תם יושב אהלים (כה כז).

יש להעיר, שאצל עשו נאמר 'איש' יודע ציד 'איש' שדה שני פעמים 'איש', ואצל יעקב נאמר רק פעם אחת 'איש' תם יושב אהלים. ולהבין זאת אקדים מה ששמעתי לפני

שנים רבות מכ"ק אדמו"ר רבי שלום משאץ זצ"ל שבעת שהתחילו אומות העולם לדבר על חלומם לשלוח בני אדם מן הישוב לירח, הרבה שנים לפני שאכן הצליחו לעשות כן, היה ענין זה נושא מדובר מאוד, וכולם שוחחו על הפלא הגדול שעומד להתרחש, ונענה אז הרבי באוזניו, שלדעתו בודאי לא יצליחו להגשים חלומם ולעלות לשם שהרי כתיב (תהלים קטו טז) 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' ואי אפשר לאנשי הארץ לשנות סדרי בראשית ולעלות למעלה.

ושנים רבות לאחר מכן כאשר המציאות היתה שהצליחו האומות לשגר בני אדם לחלל הירח, פגשתי פעם אחת את ידידי מאז כ"ק אדמו"ר מביאלא שליט"א, והזכרתי לו מאמרו של הרבי משאץ זצ"ל ושאלתיו איך יסביר דבריו עתה כאשר המציאות מוכיחה שהם עולים לשם, וענה לי שאנו רואים שכאשר האנשים עולים לשם הם נאלצים לקחת עמם את כל צרכי חיותם מזה העולם, ואפילו אויר לנשימה אין להם שם ונצרכים לקחת מפה, וזאת מפני שא"א לחיות שם אפילו רגע אחד, וא"כ פשוט שחיים כאלו א"א לקרות להם חיים כפשוטם, ואין הם שם אלא כאורחים, וזהו כוונת הכתוב השמים שמים לה' כלומר שא"א לאדם לחיות בשמים חיים כפשוטם שיקראו חיי דירה וקבע.

ולמדים אנו בזה יסוד חשוב להבנה שהמקום שמשם שואב האדם חיותו, זהו הנקרא מקומו, ובמקום שאינו יכול לחיות אין זה מקומו, ולענין עבודה יש ללמוד, שכאשר האדם שואב חיותו ממקום של קדושה כמו בן תורה הנמצא רוב יומו בין כותלי בית המדרש, צריך שידע שמקומו הוא בבית המדרש וחיותו מאוירא קדושה זו, ולכן אף אם לפעמים הוא מוכרח לצאת לעסקיו, הרי שאינו מתנתק ממקור חיותו ולכל מקום שהולך מצמיד את האוירא הקדושה אליו, ולוקחה עמו לכל אשר פונה.

וברעיון זה מובן שאצל יעקב אבינו נאמר 'ויעקב איש תם יושב אהלים' כלומר שהוא היה יושב אהלים ספון כל יומו בין כותלי בית המדרש, ומחמת מציאות זו היה במשך כל היום 'איש' אחד שבין ביושבו בבית המדרש ובין בהתהלכו ברחובות קריה היה 'יושב אהלים' במציאותו. אבל אצל עשו נאמר 'איש יודע ציד איש שדה' מחמת כי הוא היה שני מציאות, היתה לו מציאות של 'איש יודע ציד' שצד את אביו במרמה ועושה עצמו כתלמיד חכם ומדקדק בהלכה, והיתה לו מציאות של 'איש שדה' שזוהי מהותו האמיתית רשע ועובר על כל העבירות שבעולם.

ובשם צדיקים ראיתי מובא לפרש ע"ד שמצינו במדרש שדרשו חז"ל (דב"ר יא ד) על הפסוק הנאמר אצל משה רבנו 'איש האלוקים' מהו איש האלוקים אמר רבי אבין מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה האלוקים. וכן מוסבר על יעקב אבינו שהיו בו שני מדרגות אלו. שמצד אחד היה 'איש תם' זוהי מהותו הפשוטה. ומצד אחד היה 'יושב אהלים' וא"א לומר 'איש' יושב אהלים כי בשעה שהיה במעלה זו לא היה בבחינת איש כי אם כאלוקים.

(2) בראשית (תולדות) – פרק כו, פסוק לד

וַיְהִי עֲשׂוֹ בֶן אַרְבָּעִים שָׁנָה וַיִּקַּח אִשָּׁה אֶת יְהוּדִית בַּת בְּאֵרִי הַחִתִּי וְאֶת בְּשֵׁמֶת בַּת אֵילָן הַחִתִּי.

(3) רש"י (שם)

בן ארבעים שנה. עֲשׂוֹ הָיָה נִמְשָׁל לַחֲזִיר, שֶׁנֶּאֱמַר יִכְרַסְמֶנָּה חֲזִיר מִיָּעַר (תהילים פ'), הַחֲזִיר הָיָה כְּשֶׁהוּא שׁוֹכֵב, פּוֹשֵׁט טַלְפָּיו, לּוֹמֵר רְאוּ שְׂאֲנֵי טְהוֹר; כֶּף אֵלוֹ גּוֹזְלִים וְחוֹמְסִים וּמְרָאִים עֲצָמָם כְּשָׂרִים; כָּל מִי שֶׁנָּה הָיָה עֲשׂוֹ צָד נָשִׁים מִתַּחַת בְּעֲלִיָּהוּן וּמַעֲנָה אוֹתָם, כְּשֶׁהָיָה בֶן מִי אֶמֶר אָבִיא בֶן מִי שֶׁנָּה נִשָּׂא אִשָּׁה, אֵף אֲנִי כֵן:

(4) רש"י - פרק כה, פסוק כז

ידע ציד. לְצוּד וּלְרִמּוֹת אֶת אָבִיו בְּפִיו וְשׁוֹאֲלוֹ אָבִיא, הָאֵיךְ מְעַשְׂרִין אֶת הַמֶּלֶח וְאֶת הַתֶּבֶן? כְּסָבוֹר אָבִיו שֶׁהוּא מְדַקְדֵּק בְּמִצְוֹת (תנחומא):

(5) בראשית (תולדות) – פרק כה, פסוק ל

וַיֹּאמֶר עֲשׂוֹ אֶל יַעֲקֹב הַלְעִיטְנִי נָא מִן הָאָדָם הָאָדָם הָיָה כִּי עָנֵף אֲנֹכִי עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אָדָם.

(6) רש"י (שם)

הלעיטני. אֶפְתַּח פִּי וְשִׁפְךָ הַרְבֵּה לְתוֹכָהּ, כְּמוֹ שֶׁשְׁנִינּוּ אֵין אוֹבְסִין אֶת הַגָּמֶל אֲבָל מְלַעִיטִין אוֹתוֹ.

7) פחד יצחק – אגרות וכתבים, אגרת צ"ד (ר' יצחק הוטנר זצ"ל) [1906-1980]

... תשי"ד.

אהובי חביבי,

מכתבך לאחר חזרתך לחו"ל הגיעני לנכון. האמת ניתנה להאמר כי הרבה נהייתי מקריאת מכתבך זה. הנאה זו צמחה משני שרשים: א) מפני שתוכן הדברים וסגנונם ערוכים בטוב טעם ודעת; ב) מפני שהנך מתבטא בגילוי לב על הנפתולים אשר בנושמתך. והנני בזה להגיד לך כי לפי דעתי הנפתולים הללו שהנך דן עליהם במכתבך מקורם היא תפיסה מוטעת בענין הנידון. הרושם הכללי המתקבל מדבריך הוא כי זו היא הנחה פשוטה אצלך כי "secular career" היא "double life". למותר להגיד לך כי מעולם לא הייתי מסכים בשום אופן ל-"double life". אמנם מי ששוכר לו חדר בבית לחיות בו חיי תושב, ושוכר לו עוד חדר במלון לחיות בו חיי אורח, בודאי שיש לו double life, אבל מי ששוכר לו דירה בת שני חדרים יש לו broad life not double life. זכורני שבקרתי פעם בירושלים בבית החולים של ד"ר וואלאך שליט"א וראיתיו כשהוא נגש לחולה שהיה עומד להכנס לחדר-נתוח ושאל לו על שם אמו בכדי להתפלל עליו לפני הנתוח. כשספרתי את זה לאחד המיוחד מבין גדולי ירושלים זצוק"ל התבטא „כמה צריך לקנאות ביהודי זה שיש לו הזדמנות כל כך גדולה לשמש כלי שרת לכבוד שמים!“ הגידה נא לי האמת, אהובי חביבי, האם אמירת פרק תהלים לשלומו של חולה על ידי הרופא העומד לעשות את הנתוח, האם זה הוא double life ?

ואתה חביבי יקירי חלילה לך מלראות את עצמך בראי כפול של חיים כפולים. כל המאריך ב„אחד“ מאריכון לו ימיו ושנותיו. אדרבא, כל חיך צריכים להיות בבחינת המאריך ב„אחד“ – אחד ולא כפל. צר לי מאד עליך חביבי אם נקודה זו נעלמת היא מעיניך. המון נקודות המפוזרות זו תחת זו בודאי שיש בהן משום ריבוי, אבל אותו המון הנקודות עצמו כשהוא מסודר מסביב לנקודה אחת העומדת במרכז הרי זה עגול אחד. זו היא, חביבי, חובתך בעולמך להעמיד במרכז חיך את ה„אחד“ ואז אין עליך לדאוג כלל לכפלות. כל נקודה חדשה שתרכוש לך רק תרחיב את העגול אבל האחדות אינה זזה ממקומה. מצטער אני על שלא הבנת את כל זה עד עכשו. ומתוך צערי הנני דן אותך לכף זכות כי רק מצב רוח של רגע שם בפוך את הדברים אשר דברת במכתבך. חזק ואמץ חביבי, עלה והצלח יקירי, ורכב על דבר צדק ועשה את כל הצלחותיך לבסיס לריבוי כבוד שמים.

המתפלל להצלחתך

יצחק הוטנר